Барвінок

№ 4 КВІТЕНЬ 1951
Журнал ЦК ЛКСМУ для дітей

Ігор МУРАТОВ

Малюнок О. ЯБЛОНСЬКОЇ

НАШ ЛЕНІН НАВІКИ ЖИВИЙ

Де парк молодий виростає,
Де липи улітку цвітуть,
У затишку Ленін і Сталін
Розмову братерську ведуть.

Із ближніх осель робітничих
І діти, і сиві діди
На рідні любимі обличчя
Приходять поглянуть сюди.

Ось дивиться, дивиться й дума
Юрасик, малий піонер,
Зітхнув та й говорить із сумом:
«Як жаль, що Ілліч наш помер,

Хай жив би на світі він вічно
Із Сталіним в світлім Кремлі.
Неначе дві зірки величні,
Сіяли б вони на землі».

А тут же, на східцях з граніту
Вожата розмову вела
Про Леніна світлі завіти,
Про Сталіна мудрі діла.

Прислухався хлопчик і чує:
Усе заспівало в цю мить...
Як море безмежне шумує,
Пшениця колгоспна шумить.

У сталінськім славнім врожаї,
У школі й читальні новій,
У щасті радянського краю
Наш Ленін навіки живий.

У чистому полі на волі
Спиняють ліси суховій,
Шепочуть дубочки й тополі:
«Наш Ленін навіки живий».

У селах електрика сяє,
Долаючи морок нічний,
І світло ясне промовляє:
«Наш Ленін навіки живий».

Каналів широкії води
Блищать в далині степовій,
Гудуть велетенські заводи:
«Наш Ленін навіки живий».

У зорях Кремля, що для миру
Сіяють щасливо і щиро,
У дружній сім'ї трудовій,
У нашім навчанні й роботі,
У Сталіна теплій турботі,
В ділах його — Ленін живий!

КНИЖКА ПРО ЛЕНІНА

В. КАРАСЬОВА

Малюнки М. ХУДЯКА

Того дня піонервожата Тамара прийшла в другий «В» клас з книжкою і сказала учням, що буде читати їм оповідання про дитячі роки Володимира Ілліча Леніна.

Майже всі другокласники знали цю книжку. І все ж вони з великою цікавістю слухали оповідання. У класі було тихо. Ніхто не кашлянув, ні одна парта не скрипнула.

Особливо сподобалося всім оповідання про те, як маленький Володя Ульянов, приїхавши у гості до тітки в Казань, ненавмисне розбив графин. Спочатку Володя нікому не сказав про це. Тітка питала, хто розбив графин, але всі діти відповідали «не я, не я», а Володі тяжко було сказати «я». Тітку він знав мало — подія сталася не вдома, а в гостях.

Минуло кілька місяців. Про розбитий графин всі давно забули, та Володя ніяк не міг забути цього випадку. Йому було прикро, що він обманув тітку. І одного разу, пізно ввечері, коли мама підійшла до Володиного ліжка, щоб поцілувати його на ніч, він розповів їй про все, визнав свою провину.

Тамара вже давно закінчила читати, а діти все не розходилися. Всі обговорювали оповідання. І тут Зоя згадала, що минулого тижня вона розбила бабусині окуляри і, щоб ніхто не дізнався, позакидала скельця під диван. Добре, що у бабусі знайшлися запасні окуляри, і вона недовго шукала розбиті.

— Я сьогодні прийду додому, розкажу все бабусі і скельця дістану з-під дивана,— сказала Зоя.— А то ще хтось поріжеться. Бабуся спочатку розсердиться, а потім простить. Вона добра. І я тепер ніколи більше обманювати не буду.

— І я не буду обманювати, я буду таким, як Володя Ульянов,— сказав Вітя Левченко. І одразу ж почервонів, засоромився і мерщій сів за свою парту.

І всі згадали, як недавно Вітя, не вивчивши віршів, вигадав цілу історію, нібито тато й мама пішли, а він цілий вечір глядів маленьку сестричку. А насправді він був в кіно. Та ніхто з товаришів про цей випадок Віті не нагадав. Якщо він дав слово не говорити неправди, значить, мусить його додержати.

Коли Тамара зібралася вже йти, Петя Іванов попросив у неї книжку:

— Тільки на сьогоднішній вечір. Завтра я принесу,— пообіцяв він.

Л Ю Б И М А   К Н И Ж К А

Кольорове фото Ф. ЛУКАША.

— Візьми, будь ласка,— сказала Тамара.

Дома Петя приготував уроки і потім цілий вечір не випускав книжки з рук. Як цікаво читати про той час, коли Ленін теж був маленький, ходив у гімназію, готував уроки, грався з братами та сестрами, пустував... Так! Пустував, але ніколи не обманював. Тільки один раз побоявся зразу признатися, але все ж признався потім. А проте Володя Ульянов був тоді на рік молодший, ніж Петя. І вже, звичайно, коли учився, ні в кого не списував задач і не обманював учительку. А Петя?

Увечері Петя довго не міг заснути. Він згадував про один випадок. Цими днями їм задали дві задачі. Вони були не тяжкі, але довгі, на п'ять запитань кожна. Того вечора до Петі в гості прийшов його товариш... І от Петя задач не поробив, а вранці тихенько попереписував їх у Люди Марченко.

Олександра Павлівна викликала його до дошки, перевірила домашнє завдання і поставила п'ять.

— Розкажу завтра Олександрі Павлівні. На першому ж уроці розкажу... Хай викреслить п'ятірку, хай всі товариші знають, а обманювати я більше не буду,— подумав Петя. І з цією думкою він заснув.

На другий день перший урок був російська мова. Про задачі можна було б не згадувати, відкласти розмову до урока арифметики. Але Петя не став відкладати. Коли вже він наважився — відкладати нічого.

Як тільки Олександра Павлівна зробила перекличку, він підняв руку.

— Що ти хочеш сказати, Петю? — спитала Олександра Павлівна.

Петя підвівся і два рази кашлянув. Дуже тяжко було почати говорити: соромно перед Олександрою Павлівною і перед товаришами, та й перед Людою було незручно — він попросив зошит ніби для того, щоб перевірити відповіді, а сам списав розв'язання задач. Та Петя дав слово. Він хоче бути юним ленінцем і обманювати більше нікого не стане. І він розповів Олександрі Павлівні все, як було. Він думав, що Олександра Павлівна розсердиться, візьме у нього щоденник і викреслить п'ятірку. Але учителька зробила інакше. Вона сказала Петі:

— Ти зробив погано, але ти признався, і я на тебе не серджуся. На завтрашній день, крім заданих всіх уроків, ти повинен розв'язати самостійно ще й ті дві задачі. Завтра я тебе викличу, і, якщо ти добре будеш відповідати, п'ятірка залишиться в щоденнику. І ще ти повинен нам обіцяти, що завжди будеш старатися і ніколи ні в кого не списуватимеш.

— Я обіцяю,— тихо сказав Петя.

А потім він знову сів за парту і тільки тоді озирнувся. Він боявся, що товариші тихенько перемовляються, сміються з нього, а Люда на нього сердиться.

Та ніхто не сміявся. Всі сиділи тихо, і у всіх були серйозні обличчя.

Тамара прийшла до них в клас на перерві, і Петя віддав їй книжку.

— Сподобалася? — спитала вона.

— Дуже,— відповів Петя.— Я тепер її знаю майже всю напам'ять.

Тамара повідомила другокласників про надзвичайну новину: через тиждень їх прийматимуть в піонери. На урочистій лінійці, в присутності Олександри Павлівни та старших товаришів, вона одягне їм червоні галстуки. І вперше, під салютом, вони дадуть урочисту обіцянку все життя боротися за справу Леніна—Сталіна, рости розумними, сміливими, чесними.

НОВІ ДРУЗІ

(Казка)

К. ПОЛЯКОВА

Малюнки Л. ГРИГОР'ЄВОЇ

Наступила весна, танув сніг, і все живе прокидалося після довгої зимової сплячки. Проснулася на полі й озима пшениця. Вона розпрямила свої зелені, ще зовсім маленькі, ніжні пелюстки і сказала:

— Здрастуй, любе сонечко!

— Рости велика! — відповіло сонце,— а я для тебе не пошкодую тепла.

І пшениця стала швидко рости, з кожним днем робилася все вищою й вищою. Незабаром на поле прийшли люди, посіяли поряд з нею якесь невідоме насіння і пішли. А ще за кілька днів все поле вкрилося ледь помітними паростками. Пшениця сподівалася, що вони привітаються до неї, але незнайомі паростки мовчали.

— Які нечеми! — подумала пшениця. — А втім, вони ще маленькі і, певно, не знають, як треба поводитися.

— Слухайте-но, малята! — сказала пшениця.— Раз назавжди запам'ятайте, що до старших треба вітатися.

Паростки у відповідь їй швидко залепетали щось зовсім незрозуміле.

— Їм ще й пишатися заманулося,— здивувалася пшениця.— Не хочуть і розмовляти зі мною! — і пшениця ображено відвернулася від паростків.

— Хто вони такі і звідки взялися? — думала вона.— Такої рослини у нас на полях ще не було. Треба буде довідатися, хто ці нові сусіди.

А незнайомі паростки в цей час з тривогою шепотіли поміж собою:

— Чи не скривдять нас часом тут і чи будуть у нас друзі серед мешканців поля?

— Будуть, будуть, та ще й які щирі! — сказала їм спокійна земля.— Не журіться марно.

Одного сонячного дня, після рясного дощу, прийшли на поле люди. Бадьорі, веселі, вони, співаючи, взялися виривати бур'яни, які подекуди росли серед посівів, спушувати землю, удобрювати її, щоб стеблинам було легко дихати і щоб вони мали досхочу їжі.

— Незнайома рослина, певно, корисна, за нею доглядають люди так само, як і за нами,— подумала пшениця.— А росте ж як, ще чого доброго й мене пережене.

І пшениця щосили потяглася вгору, підставляючи під тепле проміння сонця все своє листя.

— А все ж таки хотілося б знати, що це за рослина?

І от пшениця наважилася спитати про це у сонця. Воно скрізь усіх бачить і все знає.

— О, це дуже корисна рослина! — охоче відповіло сонце,— а звуть її чумиза. Вона схожа стеблинами і зерном до проса. Коріння у чумизи товсте, глибоко сидить у землі, а стовбур міцний, вітрові не схилити його до землі, не витрусити з колосся зерен. І зерна в колосі у неї в кілька разів більше, ніж у проса!

— Це дуже приємно чути,— сказала

пшениця,— але тільки чому чумиза так гордує, від цього вона однаково кращою не буде.

Сонце посміхнулося і сказало:

— Ні, вона зовсім не гордує, вона росла досі в іншому краю і просто ще не звикла до тутешніх мешканців.

І тільки лиш сонце це сказало, пшениця простягла привітно свої стеблини до чумизи.

— Я зараз вас усіх вдосталь напою найкращою водою,— гукнула згори хмарка, і враз пішов рясний, прохолодний дощ. Краплини його освіжили ростки і глибоко всмокталися в землю.

— А я пограюся з вами, доженіть мене,— і вітерець, пустотливо наспівуючи, почав швидко перебігати від паростка до паростка.

З кожним днем чумиза переконувалася в тому, що в цій країні всі щирі друзі. Пшениця була з нею ласкава, старалася зрозуміти її мову і своєї навчити, і дружба їх щораз міцніла. І не тільки з нею. Ранками, коли мешканці поля просипалися, з усіх боків лунали вітання:

— Доброго ранку, чумизо! — дзижчали голосно бджоли.

— Чи добре спалося тобі цієї зоряної ночі? — запитував її метелик, поводячи своїми великими барвистими крилами.

— Привіт тобі й найкращі побажання! — співали птахи, пролітаючи над полем.

А потім на поле приходили працювати дівчата. Вони дуже піклувалися про чумизу. Їм допомагали ще зовсім невеликі дівчатка і хлоп'ята в червоних галстуках.

— Я раніше ніколи не чув про таку рослину — чумизу, — сказав якось один маленький хлопчик. — Звідки вона з'явилась у нас?

— Коли хочете, я розповім вам,—сказала старша дівчина.— Сідайте, спочиньте трохи, а я розповім вам про ту країну, де росла чумиза.

Діти сіли кружком біля дороги, а дівчина почала їм розповідати.

— У нас на полі вже багато років люди працюють весело, спільно, один на всіх і всі на одного. А там, де росла чумиза, ще недавно було тяжке життя. Земля, на якій росли родичі чумизи й багато інших рослин, належала одному гладкому, як лантух, багачеві. Його поля обробляли виснажені голодні люди, у яких не було землі, і вони не мали своєї чумизи. Вони працювали з ранку і до пізньої ночі.

Діти — і ті працювали на полі, обливаючись потом, завжди голодні. З пересохлого горла і потрісканих до крові губ тільки й чути було стогін.

Але от прийшов час, коли трудящі люди повстали проти такого рабства. Зібралися вони і пішли війною проти всіх багачів. Довго воювали, але зрештою перемогли і почали будувати таке життя, як у нас. Немає вже там поміщиків, немає голоду, а діти, замість роботи на полі, ходять учитися до школи. І по всій країні теж лунають пісні про прекрасне життя народу.

— А яка ж це країна, і як звідти до нас чумиза попала? — спитав хлопчик.

— Ця країна — Китай! — відповіла дівчина. — А привезли чумизу звідти тому, що китайський народ дружить з нашим народом, як з своїм старшим братом.

— Так і слід,— сказав хлопчик.

— У того, хто мирно живе і дружно працює, життя з кожним днем кращає,— сказала дівчина, милуючись міцними стеблинами чумизи і її тугим великим колоссям.

Коли дозріла пшениця, люди зібрали її, а трохи згодом зібрали і урожай чумизи.

Люди були задоволені чумизою. Каша з її зерна була дуже смачною. Діти їли її залюбки. А стеблини чумизи люди звезли на молочну ферму. Корови їли чумизу і стали вдвічі більше давати молока. Тоді вирішили сіяти чумизу скрізь, де тільки вона може рости.

Отака хороша виявилася незнайома рослина — чумиза.

А. РИВЛІН

ВЕСНА НА ДНІПРІ

Малюнки М. ХУДЯКА

Стояв буксирний пароплав,
Чекаючи відлиги:
За цілу зиму не здолав
Міцних обіймів криги.

Вгорі над ним не вився дим,
Замерзли всі причали.
І, нерухомі, поруч з ним
Його брати мовчали.

І також в синіх цих льодах
На пристані дніпровській
Стояв і «Академік Бах»,
Стояв і «Черняховський».

І «Київ» тут, і «Ашхабад»
Стояли коло друга,
Чимало зимніх днів підряд
Над ними вила хуга.

Сюди ми добре знали шлях:
Мороз чи хуртовина,—
До них летим на ковзанах,
Немов стрімка лавина.

Нас тут приймали, як своїх:
— Ну, що, пливем на Канів?
Ми тут матросів знали всіх
І знали капітанів.

Чи хтось покличе: — Малюки!
Біля керма поставить
І пустить вгору, на містки —
На капітанський навіть.

І марив кожен підрости,
Щоб ранньою весною
Буксир самому повести
Дніпра широчиною.

Щоб уночі зірки з небес
Осяли каравани,
Щоб на світанку Дніпрогес
Їх зустрічав з туману.

Щоб чергувати на борту
І подавать сигнали,
Щоб у Каховському порту
Вантаж новий приймали.

...І от — весна! Рушає лід,
Бо сонце дужче палить,—
І пароплав, за ним услід,
У перший рейс відчалить.

І прапорці злетять — і тут,
Над цими берегами,
Подасть хлоп'ятам він салют
Щасливими гудками.

Переклад з російської М. УПЕНИКА.

Наталя ЗАБІЛА

Малюнок В. ГЛИВЕНКА.

НА МОРСЬКИХ ПРОСТОРАХ

Надходять перші дні весни.
Бушують в морі хвилі,
а вже на лов ідуть човни
рибальської артілі.

Крізь хвиль бурхливу каламуть
досвідчені рибалки
човни упевнено ведуть,
до моря звичні змалку.

Над гребнями валів чайки
кружляють чередою.
Це значить — рибні косяки
проходять під водою.

І тягне сіть міцна рука
на борт з морського глибу.
Сріблом виблискує луска,
сповняє човен риба.

Висока хвиля в човен б'є,
хлюпощеться суворо.
Та людям щедро віддає
свої багатства море.

Пливуть додому рибаки,
везуть улов багатий!
Біжать назустріч малюки
батькам допомагати.

М. ТИХОНОВ

Малюнки С. САМУМА

ОСЕЛ

Ослів ви часто зустрінете в Пакистані. Вони йдуть, беззвучно ступаючи своїми тонкими сірими ногами, ледь поводячи вухами і скошуючи на вас лілове око, по шляхах і стежках, навантажені мішками з вугіллям, хмизом, клунками з рисом, різним домашнім добром. Вони йдуть і по блискучих вулицях нового Лахора або Карачі так само спокійно, як рвуть колючки в пустинях.

Їх не лякають автомобілі, світло електричних ліхтарів, гуркіт поїзда, що пролітає рядом.

Вони охайні й стримані в їжі. Пашу вони повинні знаходити собі, де хочуть, бо господарі їх не годують. Осли самі йдуть шукати собі колючок і тінь, де можна спочити.

Чи дружать вони між собою? Це невідомо, але можна побачити часом, як осли, зустрівшися, раптом зупиняються і починають швидко кричати один одному про якісь новини. Так само швидко вони розходяться і йдуть далі своєю дорогою. Я мало коли бачив ослів, які б билися.

Але раз на довгому вузькому мосту через ріку Раві я побачив дуже цікаву пригоду.

Міст через Раві досить вузький, а по ньому часом проїздить багато грузовиків, висококолісних легких екіпажів, легкових машин і возів.

Для ослів та верблюдів збоку відведене окреме місце.

Того вечора, коли на зеленій околиці Лахора уже лягало останнє сяйво листопадового сонця, ішов осел, навантажений дровами. Він, мабуть, думав, що перед ним тепер один шлях — додому і до спочинку. Він ішов тихо, не поспішаючи, по відведеному для нього проходу, а поряд нього повільно повзли важко навантажені машини.

З ослом порівнялася легкова машина, в якій сидів американець з виразом нудьги на обличчі. Побачивши осла, що мирно собі дріботів, він підвівся і з розмаху оперезав його товстою палицею так, що осел присів на задні ноги з несподіванки. Потім він глянув сумними очима на людину, яка його скривдила, хоч він нічим не провинився, і, зробивши рішучий крок, став впоперек мосту, загородивши дорогу машині.

Осел став із своїми дровами так міцно і саме посередині мосту, що рух зупинився.

Розминутися на мосту вже не могла жодна машина. Ззаду гукали: що там трапилося? Чому зупинилися? Крик і гам піднявся з усіх боків. Погонич схопив осла за вуха, але не міг зрушити його. Американець ударив його палицею, та осел ніби закам'янів, і злива ударів неначе падала на когось іншого, а не на нього. Утворилася пробка.

Його тягли за хвіст, його били збоку, шофери гули йому в вуха, лайка сипалася на його сіру голову, його штовхали руками й ногами — він стояв, як дерево.

Довгі хвости машин простяглися з двох боків мосту, і ніхто не знав, що робити.

Американець кричав: «Скиньте його в річку, клятого!». Клятий стояв, мов нічого не сталося, і відганяв хвостом мух, що кружляли над ним.

Англійці та американці галасували, скільки сили, жартівливі селяни кидали різні дотепи на їх адресу, машини ревли на всю довжину мосту. Можна було збоку подумати, що на мосту б'ються навкулачки, стільки збилося народу навколо осла. Тільки він сам дивився незворушно на цю людську метушню.

Тоді чотири широкоплечі вантажники підійшли до нього, плюнули на руки, поприсідали, кожен узяв ослову ногу в руки. Вони підняли осла і понесли його вбік до мостових перил, до яких його й прихилили.

Машини рушили з місця. Шлях був вільний. І коли осел побачив, що машина з лиходієм зникла серед інших машин, він зітхнув, насупився, покрутив вухами і пішов далі, озираючися інколи на те місце, де порушив щойно правила руху на мосту через бистру й прозору ріку Раві.

В. ТРОЯНЕНКО

БРАТИ-ДУБОЧКИ

Ростуть у полі
Брати-дубочки,
Брати-дубочки,
Різьбляні листочки.

Ростуть зелені
Все вище вгору,
Шумують крони
У літню пору.

Їх сонце щиро
Вдень зогріває,
Земля-матуся
Їх напуває.

Прилине буря
З дальнього краю,
Гуде та стогне
Навколо гаю.

А за тим гаєм
Краса-пшениця,
Як їй привільно
Там колоситься.

Не змірять поле —
Степ придніпрянський.
Краю, наш краю,
Краю радянський!

Володимир СОСЮРА

Малюнки В. ГЛИВЕНКА

ЯК ГАРНО ВЕСНОЮ

* * *

Як гарно весною! Співають пташки,
вечірні тумани пливуть од ріки,
і вітер з квітками шепоче.
Зеленеє листячко срібна роса
укрила сльозами. Яка ж то краса!
Як сяють небесні очі!

Як весело й гарно! Привіти весні
немов посилають хмарки в вишині
з зорею, що гасне поволі.
А квіти шепочуть, і листя тремтить,
і рейки блищать, як розпечена мідь,
і пісня лунає у полі.

* * *

Діти йдуть із школи,
чуть їх сміх дзвінкий,
і весна навколо
розкида квітки.

Десь кричать сирени,
десь гудуть мости,
убрання зелене
одягли сади.

Сонце наді мною
сяє в вишині.
Гарно як весною
в рідній стороні!

* * *

Про щось шепоче листя клена,
синіє неба вишина.
Іде по вулицях зелена,
весела й радісна весна.

Вона іде, й пісні усюди
лунають на її путі,
і посилає сонце людям
свої усмішки золоті.

А вітер вітами калини
хитає в теплій тишині,
і пісня жайворонка лине
у голубій височині.

* * *

Зеленіє трава, все кругом ожива,
на Дніпрі уже криги немає.
І в пахучім саду, мов на срібну дугу,
соловей свою пісню співає.

Київ рідний шумить, розцвітає блакить,
а за Києвом поле безкрає.
Я по вулиці йду і весну молоду
в своїй пісні всім серцем вітаю.

* * *

Уже фіалки сині очі
розкрили весело в гаю.
Зелений лист мені шепоче
про щастя в рідному краю.

Про наше сонце ясночоле,
що осяває все кругом,
про те, що люди вийшли в поле
Вітчизну славити трудом.

Л. ПЕРВОМАЙСЬКИЙ

Малюнки Л. ГРИГОР'ЄВОЇ

Голуби миру

Діти різних народів виходять з білими голубами в руках.

Ведущий

Травневі буряні вітри
Гудуть в усьому світі.

Радянський піонер

У нас — червоні прапори
Пливуть в ясній блакиті.

В полях зійшла озимина,
Розквітли полонини,
Нових будов гримить луна
В просторах батьківщини.

Країни Рад трудящий люд
Живе в труді і славить труд.

Пісня *)

Простих людей на всій землі
Могутнє слово мир єднає.
Батьки й сини, старі й малі,
Ідуть, і голос їх лунає:

За мир боротись кожну мить
Ми склали клятву щиру!
У небі синьому летить
Наш білий голуб миру!

Ведущий

За океаном хижий звір
Нову війну готує.
Зачує Трумен слово мир —
Шаліє і лютує.

Він хоче панувать один
Над цілою землею.

Корейський піонер

Гармати — він і танки — він
Послав до нас в Корею.

За волю й мир в тяжкім бою
Упали батько й мати,—
Але загарбникам мою
Вітчизну не здолати.

У мене в світі є брати —
Не зможуть нас перемогти.

Китайський піонер

Мій брат вогонь наших сердець
Приніс до твого краю.
Він доброволець — він боєць
Народного Китаю.

Пісня

Гуртом війні наперекір
Встають по всіх країнах люди:
Ми завоюєм людям мир,
Що б не було — війни не буде.

За мир боротись кожну мить
Ми склали клятву щиру!
У небі синьому летить
Наш білий голуб миру!

Італійський піонер

Американський генерал
До Рима прилітає,
В машині мчить крізь наш квартал
І написи читає:

*) Співають усі.

«Ми зірвемо ваш чорний план,
Нам не потрібні танки!
В Америку — за океан
Геть забирайтесь, янкі!»

Французький піонер

Ми поклялися — старший брат,
Сестра і батько й мати:
Французи проти краю Рад
Не будуть воювати.

Малий негр

Дивіться, я мале дитя,
Я чорну шкіру маю.
Але яке моє життя —
Я в Трумена спитаю!

Голодний спи, дрантя носи,
Роби, мов раб на полі...
Але тепер не ті часи,
Ми кажемо — доволі!

Уже я знаю до ладу,
Що кожен мусить знати:
Я виросту і не піду
До Трумена в солдати!

Пісня

Чи білий ти, чи чорний він,
Чи може маєш жовту шкіру, —
Єднайтесь, діти всіх країн,
У боротьбі за справу миру!

За мир боротись кожну мить
Ми склали клятву щиру!
У небі синьому летить
Наш білий голуб миру!

Ведущий

Прозорий день, весняний день.
Ясна блакить над нами.
Ідем, співаючи пісень,
Широкими шляхами.

Я з Праги. *)

З Будапешта я.

Я з Бухареста.

Я з Софії.

В Тірані дім мій і сім'я.

Ведущий

З'єднали нас одні надії.

Мій дім — Берлін. *)

*) Цей і кожний наступний рядок читає новий виконавець.

А мій — Пекін.

Я з Джок'якарти.

А я з Калькутти.

А я — Варшави вільний син.

А голос мій — з В'єтнаму чути.

А я із Вільнюса.

А я з Хібін.

Я з Києва.

А я з Тбілісі.

Ведущий

Трудящі діти всіх країн
На клич Москви усі зійшлися.

Пісня

Нам сяють світочі Кремля,
І наш великий Сталін з нами!
Мир переможе — вся земля
Для нас шумітиме садами.

За мир боротись кожну мить
Ми склали клятву щиру!
У небі синьому летить
Наш білий голуб миру!

З останніми словами пісні всі випускають в небо білих голубів.

ЛЮДИНА, ЯКА ПОВЕРТАЄ ЗІР

На березі Чорного моря, в місті Одесі стоїть великий красивий будинок. На таблиці біля входу написано: «Інститут очних хвороб імені академіка В. П. Філатова». Щодня поштар приносить сюди цілу сумку листів. Їх надсилають до Одеси з усіх кінців нашої країни. З зелених Карпат і з шахтарського Донбасу, з Ленінграда і Харкова, з Києва і далекого Сибіру. В спеціальних шафах лежать сотні конвертів — голубих, рожевих, сірих і жовтих.

Серед них можна знайти конверти з незвичайною адресою: «Чорне море. Філатову», «Найголовнішому очному лікарю» або «Лікарю, який виліковує від усіх хвороб».

Кожний конверт надписаний по-своєму. Ось що пише колишній воїн, який в боях під Сталінградом був поранений і почав втрачати зір: «Дорогий Володимире Петровичу! Палкий солдатський привіт Вам і дяка за те, що Ви повернули мені зір. Я працюю за спеціальністю. Ніколи не забуду я того, що Ви зробили для мене».

А ось другий лист, який написала щаслива мати: «Спасибі, рідний Володимире Петровичу! Ви наш рятівник. Дочці нашій зовсім добре. Вона весела і здоровенька. Живіть ще багато років і допомагайте радянським людям. Вдячна мати». А ось ще лист. Старанно, великими літерами виведені рівні рядки: «Це пише дівчинка з Ленінграда. Я зовсім погано бачу. Окуляри мені не допомагають. І читати мені не можна. Мені сумно. Я хочу читати. І ось я вирішила, дорогий Володимире Петровичу, написати Вам листа. Я так багато чула про те, що Ви всім допомагаєте. Може, Ви і мені допоможете? Віра Мирошнікова».

Людина, ім'ям якої названо цей чудовий інститут, людина, яка повертає людям зір і робить їх щасливими,— це академік Володимир Петрович Філатов. Його знають, поважають і люблять усі радянські люди. А труди його високо цінує наш радянський уряд. Він нагородив вченого-патріота трьома орденами Леніна, орденами Трудового Червоного Прапора, Вітчизняної війни першого ступеня і почесним званням Героя Соціалістичної Праці.

Редакція журналу «Барвінок» одержує багато листів від своїх читачів, в яких вони просять, щоб академік Філатов виступив в «Клубі цікавих зустрічей» і розповів про свою роботу. Володимир Петрович охоче погодився. Ось що він розповідає:

БЕРЕЖИ ОЧІ

Спробуй заплющити очі. Заплющив? А тепер, лише на хвилину уяви собі, що ти ніколи не зможеш їх відкрити. Уяви, що ти ніколи не побачиш яскравого сонця і ніжних квітів, не побачиш, як зеленіє травка і блищить іскристий сніг. Уяви тільки на хвилину, що для тебе завжди буде ніч, і ти зрозумієш, яке це страшне нещастя для людини — втратити зір!

Від чого ж людина робиться сліпою? З якої причини?

Для того, щоб пояснити це, я розповім тобі коротко про наші очі.

Людське око побудовано дуже складно. Передня частина його зовнішньої оболонки зовсім прозора, мов скло. Вона зветься роговицею. Крізь прозору роговицю можна побачити другу оболон-

ку — радужку. Радужка буває блакитна, сіра чи кара. А в центрі її міститься зіниця — маленьке кругле віконце, крізь яке проникає в середину ока світло. І ось трапляється так, що на прозорій роговиці з'являється мутна пляма, що зветься більмом. Більмо закриває зіницю, і тоді, зрозуміло, людина нічого не може бачити.

Ти, напевне, хочеш запитати у мене: а від чого це раптом прозору і чисту роговицю закриває більмо?

Приходить ця біда після тяжкої хвороби, наприклад, після скарлатини, кору, віспи. А дуже часто після поранення.

Багато дітей необережно поводяться з гострими предметами — виделками, ножами, олівцями і перами. Стріляючи з лука чи з рогатки, можна легко попасти в товариша або в перехожого. А якщо кинути рушничний патрон у вогонь чи розбити його молотком, можна викликати вибух і поранити себе і тих, хто є поблизу.

Ти, напевне, чув такий вираз: «Бережи, мов зіницю ока». Так говорять, коли хочуть сказати, що треба щось особливо берегти.

Око треба берегти від ударів і поранень. Ось тому я ще раз тобі нагадую: ніколи не грайся з гострими речами. Найменший необережний рух при такій небезпечній грі може привести до поранення. Через пустощі можна залишитись сліпим на все життя.

Прозора, мов скло, роговиця, про яку я тобі розповідав, надзвичайно ніжна і чутлива. Варто її лише злегка дряпнути, як почне рости більмо.

Ще в часи далекої давнини люди, які страждали від більма, благали лікарів: «Зріжте мені більмо, я хочу бачити».

Але як це зробити? Як зняти цю завісу, щоб не поранити око і щоб воно не витекло?

ЗАПОВІТНА МЕТА

Довгі роки лікарі, які бажали допомогти сліпим людям, міркували над цією задачею.

Треба зрізати більмо і замінити його чимось прозорим, як роговиця,— до такого висновку прийшли лікарі.

І ось один лікар вирішив:

— А що, коли я зріжу мутну роговицю і пересаджу в хворе око роговицю з ока якоїсь тварини — кроля, вівці чи курки?

Так він і зробив. Але з цього нічого не вийшло. Опинившись в оці людини, роговиця тварини помутніла.

Минуло ще багато років, і, нарешті, лікарі додумалися до нового рішення: треба пересаджувати здорову роговицю з ока живої людини, яка втратила зір через хворобу якогось іншого органу. Це була надзвичайно складна операція, і тому рідко вона закінчувалась успішно.

Що ж треба зробити для того, щоб повернути зір людині?

Це питання хвилювало мене з дитинства. Мій батько був лікарем очних хвороб, і я ще хлопчиком вирішив, що теж буду лікарем і обов'язково лікуватиму очні хвороби. Вже згодом, коли я став студентом медичного інституту, допомагав батькові приймати хворих і робити операції.

Коли я закінчив інститут і одержав звання лікаря очних хвороб, вирішив почати боротьбу із сліпотою. Це була заповітна мета мого життя. І перш за все, я взявся за вивчення пересадки роговиці при більмах.

ВОНИ ЗНОВУ БАЧАТЬ

До нас в інститут прибула з Молдавії дівчинка Поля Коваль. Вона нічого не бачила. На обох очах в неї були більма. Тоді я зробив їй, як і багатьом до цього, пересадку роговиці, і дівчинка прозріла. Звідкіля ж я взяв шматочок здорової, прозорої роговиці?

Мені спало на думку брати роговицю з ока померлої людини. І що ж виявилося!

Маленький прозорий шматочок роговиці з ока померлої людини добре приживлює в більмі сліпого. Так підіймається темна завіса над маленькою зіницею-віконечком, і людина прозріває. Я знаю: тобі кортить запитати у мене, чому ж все це відбувається? Адже людина, у якої ми вирізали роговицю ока, вже померла?

Бачиш, у тому-то і справа, що не всі тканини померлої людини вмирають одразу. Зупинилося серце, перестали дихати легені. Людина померла. Але ще триває життя в її тканинах, шкірі, м'язах, ще ростуть волосся і нігті. І ще кілька днів живе роговиця ока. Вона ще бореться за існування. Якщо ж покласти її на льодовню і тримати при температурі 2—4 градуси нижче нуля, то вона буде ще більше, ще активніше боротися і виробляти при цьому особливі речовини, які допоможуть їй приживити в оці живої людини. Звичайно, для такої операції хірург повинен бути досвідченим і вправним. Один його необережний рух може поранити око. Багато років я шукав, працював і, нарешті, винайшов інструменти, за допомогою яких кожний хірург може безпечно робити цю операцію.

. Тепер такі операції роблять в багатьох клініках і лікарнях Радянського Союзу. Особисто я сам вже зробив понад тисячу операцій пересадки роговиці.

Звичайно, я не міг би добитися такого успіху в старій царській Росії.

Наша більшовицька партія і радянський уряд все зробили для того, щоб підтримати моє відкриття і допомогти сліпим людям. В Одесі вже 15 років існує інститут очних хвороб. В ньому працюють мої учні — досвідчені лікарі.

Я не тільки лікую очні хвороби, а ще й допомагаю при інших захворюваннях. Наприклад, при хворобах шлунку, легенів, нервів.

Я розповів тобі про свої шукання і відкриття для того, щоб ти завжди пам'ятав: найвища мета в житті — це служити людині. І ти з малих років готуй себе до цього. Вчись наполегливо, старанно, не бійся труднощів, гартуй свою волю і характер.

В нашому інституті є спеціальний дитячий відділ. Десятки, сотні дітей прийшли сюди сліпими, а повернулися зрячими. Я міг би тобі розповісти про дівчинку з Кривого Рога Марію Харченко, в якої були більма на обох очах. А тепер, після операції, зір у неї такий хороший, що вона вже вчиться. Я міг би розповісти і про Ніну Пономар, якій зробили пересадку роговиці при більмі. Тепер вона вчиться у восьмому класі і пише нам листи. Про багатьох і багатьох дітей, яким Батьківщина повертає зір, міг би я розповісти.

Лікарі підрахували, що в усьому світі є понад шість мільйонів сліпих, які втратили зір через те, що в них помутніла рогова оболонка. Більшості цих людей можна було б повернути зір. Але в країнах, де влада належить капіталістам, ця операція трудящим недоступна, за неї треба платити багато грошей. Це лише в радянській державі хворих лікують, роблять їм операції безплатно.

Ти читав, мабуть, про те, яке тяжке і безрадісне життя твоїх зарубіжних ровесників. Діти трудівників не вчаться в школах, а, починаючи з семирічного віку, працюють на чайних і маїсових плантаціях, на джутових і тютюнових фабриках. Багато дітей сліпне від важких хвороб і непосильної праці.

Хоч ти ще малий, але ти добре знаєш, що немає на землі дітей, яким жилося б краще, ніж радянським. Ти добре знаєш, що про твоє щастя і щастя всіх людей піклується людина, у якої найбільше і найдобріше серце. Ця людина піклується про процвітання нашої Вітчизни, вона допомагає науці.

Ця людина — Сталін!

Г. БОЙКО

ВИШЕНЬКА

Ранньою весною
У шкільнім садку
Я сама садила
Вишеньку струнку.

І шумить листвою
(Вже така, як я!)
Від усіх найкраща
Вишенька моя!

ПІОНЕРИ

Загони, загони
В шкільному дворі,
І прапор червоний
Над нами вгорі.

Неначе на свято
Сурмлять трубачі...
Лопати тримати
На правім плечі!

Посадить по дереву
Кожен із нас —
І вкриється зеленню
Рідний Донбас!

МИ НЕ ХОЧЕМО ВІЙНИ

Ще не так давно дітям трудящих Польщі жилося дуже тяжко. Двері шкіл для них були закриті. Вчилися лише діти багачів. Замість того, щоб ходити до школи, селянські діти пасли поміщицьких корів, а по містах діти робітників змалку працювали на фабриках та заводах.

Але страшний час минув. Тепер Польща — народна республіка, а це значить, що країною керують не купка багачів, а трудящі.

Народна влада в першу чергу потурбувалася про дітей. Для них відкрито школи, збудовано санаторії, палаци піонерів.

Столиця Польщі — Варшава під час війни була зруйнована фашистами. Радянська Армія звільнила Польщу від фашистських загарбників. Тепер Варшава наново відбудовується. В її відбудові активну участь беруть і діти.

Більшість польських дітей пам'ятають жахливі дні війни, і тому найдорожче для них — це мир... Як тільки можуть, вони допомагають своїм батькам і матерям в боротьбі за мир. Коли в минулому році у Варшаві проходив Другий Всесвітній конгрес прихильників миру, польські діти прийшли вітати делегатів конгресу. Від імені всіх говорила піонерка Філинчак:

— Ми не хочемо війни. Ми хочемо, щоб діти в усьому світі спокійно росли і вчилися. Ми знаємо, що Конгрес миру зібрався для того, щоб боротися за мир для всіх дітей.

На Всесвітній конгрес прийшла тільки невеличка група дітей, а ті, хто не міг попасти в зал конгресу, надіслали свої малюнки і листи з проханням захистити мир.

— Ми хочемо спокійно вчитися й гратися,— пишуть польські діти.— Ми не хочемо, щоб наші батьки гинули на війні. Нехай вони будують будинки, вирощують хліб, працюють на заводах, фабриках.

В нашому журналі ми подаємо декілька малюнків польських школярок. Подивіться на ці малюнки. На першому зверху ви бачите дітей, що ідуть з лопатами. Це юні будівники Варшави. Автор малюнка — варшав'янка Івонка Завадська. Їй 10 років, вона вчиться в 4 класі. Івонка хоче, щоб був мир, щоб скоріше відбудували її рідне місто.

Софія Бомбич із Томашева знає, що діти трудящих усього світу проти війни, тому на її малюнку (другий зверху) ви бачите і маленького китайця, і негра, і індуса, і білого. Усі вони простягають руки до голуба, а голуб — це символ миру. Свій малюнок Софія підписала: «Діти усього світу вимагають миру».

Ані Загалі тільки 8 років, проте вона добре знає, як важко живеться неграм в Америці. З книжок і оповідань дорослих Аня дізналася, що діти негрів змалку змушені працювати на американських багачів. Подивіться на малюнок Ані Загали. Вона намалювала маленького негра і написала: «Ми хочемо, щоб цей негр ходив до школи, замість того, щоб плести циновки».

А ось малюнок Яніни Завадської з Дем-

бова. На ньому ви бачите, як будується дім. Яніна, як і Івонка, хоче, щоб було більше нових красивих будинків і щоб не було війни.

Ми надрукували тільки чотири малюнки, а надіслано їх на конгрес 700. І на всіх цих малюнках показані нове щасливе життя польських дітей, боротьба за мир. І в кожному малюнку відчувається любов до своєї батьківщини — Польщі і до великого Радянського Союзу, першого захисника миру.

Івонка Завадська. *10 років.*

Софія Бомбич. *10 років.*

Аня Загала *8 років.*

Яніна Завадська. *9 років.*

Ян БЖЕХВА

ЧОРНИЙ САМ

За дальнім простором широким,
Який не окинути оком,
В Америці, в місті одному,
В підвалі живе брудному
Чорнявий хлопчина Сам.
Він, може, відомий вам?
В порту, понад озером синім,
Він ящики носить на спині;
Біжить з вантажем, поспішає,
Хоч сили вже бігти немає,
І піт заливає очі.
Працює від ранку до ночі;
Не стане ні на хвилину —
Доглядач жене хлопчину.
І плакати Сам не може,
Бо хто ж йому допоможе?
— Хай негри працюють кляті! —
Сміються пани багаті.
Роби, не зважай на втому!
Ти чорний — і винен в цьому!
І Сам відганяє втому.
Біжить по містку вузькому.
Несе вантажі голодний,
Бо зранку не їв сьогодні.
— Наш чорний, маленький брате!
Покинь своє місто кляте.
Приїдь до нас в Польщу жити,
Тебе тут чекають діти.
Живемо ми в тіснім колі,
І учимось всі у школі.
В нас щастя і згода всюди.
І щиро працюють люди,
Щоб мир панував і спокій
На нашій землі широкій.

З польської переклала
Марія ПРИГАРА.

М. КЕЛЬ

Малюнок Є. РЯБОВОЇ

ШТУЧНИЙ ДОЩ

Додому з школи Сергійко прийшов дуже сердитий.

Завтра вирішальна зустріч команд «Динамо» двох міст, а надворі дощ аж лопотить. І вчора був дощ, і на завтра радіодиктор обіцяє знов-таки дощ.

Як тут не сердитись!

В афішах написано, що матч відбудеться за всякої погоди. І матч, звичайно, відбудеться, хоч би усім глядачам і довелося стояти під парасольками. Сергійко і собі не від того — під парасолькою навіть цікаво. Але мама на стадіон не піде і Сергійка не пустить. Це вже точно.

Одного разу вже так було: і матч — і дощ. І мама не пустила, до яких хитрощів Сергійко не вдавався.

Сергійко похмуро кладе свого мокрого портфелика на стілець і, сопучи на всю кімнату, стягує з ніг калоші. І раптом чує, що мама теж незадоволена дощем.

— Тут люди хліб збирають, а він тобі ллє та ллє,— говорить вона задумливо і не помічає навіть, що одна калоша у Сергійка мокра-мокрісінька. І не лише зверху, а й усередині.

Як це сталося, Сергійко сам не знає, надто вже багато калюж по дорозі з школи додому, не кожну можна перескочити одним стрибком. І заклопотаний Сергійко не звертає уваги на мамині слова про хліб.

Але коли вже всі сідають до столу вечеряти, мама знову починає розмову про дощ і про збирання врожаю.

— А коли дощ був вкрай потрібен,— зітхає у відповідь бабуня,— так його не було й не було. І скільки вже пудів хліба ми на цьому втратили, так і не злічити.

Батько мовчить, ріже хліб, але похмурий вираз на його обличчі свідчить про те, що і йому дощ не подобається.

— І сьогодні працювали не за графіком? — обережно запитує мама. Батько у відповідь здвигає плечем.

— Дощ... Дошки слизькі, а риштовання ти сама бачила.

Сергійко теж бачив риштовання на тому будівництві, де працює батько. І в суху погоду по ньому ходити, аж дух захоплює. А в дощ, коли дошки слизькі,— ні, Сергійко теж не пішов би на риштовання.

Він доїдає суп і думає: «Виходить, не лише матчеві і Сергійкові заважає дощ. І хлібові заважає, і будівництву заважає. А може, і ще чомусь, про що ні батько, ні мама не згадують. І невже не можна зробити так, щоб дощ не йшов?». І раптом він питає:

— А зробити так, щоб дощ ішов не тоді, коли сам хоче, а коли йому люди звелять, хіба не можна?

Батько уважно зазирає у Сергійкові очі. Мама здивована.

— І вигадає ж таке хлопець!

— Так ти хочеш, щоб дощ ішов лише тоді, коли він людям потрібний? — перепитує, нарешті, батько, і Сергійко у захваті трясе чубчиком:

— Хочу, хочу!

— Що ж,— каже батько,— колись так і буде. Може, саме ти, Сергійку, і зробиш це, коли виростеш.

Від такої відповіді Сергійко навіть трохи ніяковіє, але в ту ж мить його охоплює нестерпне бажання швидше вирости і керувати дощем.

Обличчя батька робиться серйозним.

— Так, можливо,— говорить він упевнено.

— Коли людина в Радянському Союзі прагне зробити щось на користь Батьківщини, для неї нема нічого неможливого,— каже мама.— Але керувати дощем...

У маминому голосі бренить сумнів. І Сергійко благально дивиться на батька. Батько заспокійливо хитає головою:

— Можна і дощем керувати. Можна! Клімат ми незабаром змінимо. Це зроблять сталінські лісосмуги. А дощ — це частина клімату. Примусимо і дощ іти саме тоді, коли він нам потрібний.

— Коли підростуть сталінські лісосмуги,— говорить мама, ідучи до кухні,— клімат, безумовно, зміниться. Але як можна примусити дощ іти чи переставати тоді, коли захоче людина, я щось не розумію.

— Можна,— запевняє батько і уважно дивиться на тарілку з гарячою картоплею, яку мама приносить з кухні.

Картопля гаряча, дуже гаряча. І над тарілкою стоїть біла хмаринка пари. На цю хмаринку і дивляться батькові очі, а слідом за ними і Сергійкові. Але ні в картоплі, ні в хмаринці Сергійко не бачить нічого цікавого.

Батько посміхається.

— Звичайно, що можна. Людина багато що може.

— Але як? Ну от, ти мені скажи: як можна викликати дощ? — питає мама.

— А от, хоч би й так,— з таємничим виразом говорить батько і бере порожню тарілку.

— Суха? — запитує він у Сергійка.

— Суха...— тихенько відповідає хлопчик і допитливими очима дивиться на блискуче дно тарілки. Йому здається, що зараз станеться щось надзвичайно цікаве, щось таке, чого ще ніхто на світі не бачив. Від напруження в нього аж піт на лобі виступає.

Батько якусь мить тримає тарілку над гарячою білою хмаринкою від картоплі, потім показує синові. І Сергійко бачить, що дно тарілки вкрилося рябогинням.

Батько становить тарілку на ребро і раптом стріпує нею.

Теплі краплинки води летять Сергійкові просто в обличчя. Від несподіванки він здригається. І раптом зрозумівши, що батько створив у кімнаті невеликий дощик, радісно сміється. Сміється і переможцем дивиться на маму.

— Розумієш, — запитує батько, — коли збудувати таку машину, яка створить на шляху хмар стіну холодного повітря, то дощ випаде перед цією стіною. Далі хмари не підуть, а коли і підуть, то вже безсилі. Дощу з них не буде.

— Товсту стіну? — цікавиться Сергійко,— як у будинку?

— Ні, не товсту,— пояснює батько.— Але високу-високу, аж за хмари. Треба створити такий струмінь холодного повітря, який для хмар буде немов стіна.

— Гаразд, — не здається мама, — так можна викликати дощ. А як же його зупинити?

Сергійко стривожено дивиться на батька: справді, як же зупинити дощ, коли він іде?

Але батько зовсім спокійний.

— Ця ж машина може і зупинити дощ,— запевняє він.— От сьогодні у Києві дощу не треба. Може, Сергійко на матч зібрався, а може, ще з якої іншої причини треба, щоб у Києві дощу не було. А хмари сунуть і сунуть, дощ іде та йде... Тоді ми машину поставимо так, щоб дощ випав у Дніпро, а Києва не досяг. Над містом хмари летітимуть вже безсилі. А Дніпрові трішки води ніколи не завадить.

Сергійко уявив собі, як шумить над Дніпром злива, а у Піонерському парку і на стадіоні «Динамо» світить сонечко, і весело засміявся.

— І так може бути? Це не казка?

— Ні, сину, не казка. Прийде час, коли люди керуватимуть дощем. Може, не так, як я розповів, якось інакше, але керуватимуть.

Валентин БИЧКО

МИ ЩОРАНКУ ПРИХОДИМ СЮДИ

Ми щоранку приходим сюди,
Де на шумнім бульварі зеленім
Підійнявсь над будівлі й сади
Рідний пам'ятник з написом — «Ленін»!

Притуливши плече до плеча,
Ми у коло стаєм біля нього
І в обличчя ясне Ілліча
З хвилюванням вдивляємось довго.

І стає нам так любо в той час,
І усім нам здається, неначе
Ленін слухає кожного з нас
І радіє за щастя дитяче.

Дружна в нас піонерська сім'я,
Нас любов до Вітчизни єднає,
Юних ленінців світле ім'я
У серцях наших гордо палає.

Кольорове фото М. КОЗЛОВСЬКОГО.

Журнал «Барвінок» (на украинском языке).

На обкладинці фото О. ШЕКСНИ.

Художній редактор С. А. Іпатьєва. Адреса редакції: Київ, вул. Воровського, 22, 4-й поверх, тел. 4-50-32.
Підписано до друку 22/III 1951 р. БФ 00900. Зам. № 865. 3 друк. аркуші $62 \times 94/8$. Тираж 30.000.

Рік видання сьомий | Ціна 2 крб. | Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Друкарня видавництва ЦК КП(б)У «Радянська Україна». Київ, Прозорівська, 59.